

imenovanih za šolo godnih otrok jih je več ko tri četrti brez šolskiga poduka ostalo. Tukaj se mora pa še opomniti, de jih zgorej rečeniga števila učencov samó na Teržaški mestni okraj z sedem in sedemdeset tavženti prebivavcov štir tavžent sedem sto in osem in osemdeset učencov odpade, de tedaj po tem takim v Istrijski in Goriški kresii še le na 27 duš 1 šolar pride, in de, kér se v devetih mestnih šolah imenovanih dveh kresij učenci bolj drenjajo, morebiti po kmetih komaj na 30 duš 1 šolar pride.

Na Kranjskim in Koroškim se štejejo sedem sto dva in šestdeset tavžent, osem sto in štir duše; bilo je v letu 1843 okoli pet in osemdeset tavžent za šolo godnih otrok, pa le osem in dvajset tavžent jih je v vsakdanje šole hodilo, tedaj pride 1 šolar na 27 duš. Perštejmo pa tem še enajst tavžent in šest sto učencov v nedeljskih šolah, pride 1 šolar na 19 duš.

Med Kranjskim in Koroškim je pa v ti reči velik razloček. Koroška dežela ima sto šest in petdeset tavžent duš manj, ko Kranjska; vender je pa na Koroškim v imenovanim letu okoli osem in dvajset tavžent, na Kranjskim pa le enajst tavžent in šest sto šolarjev v vsakdanje in nedeljske šole hodilo.

Razdelek šolarjev na Koroškim in Kranjskim skup je ta le:

Na Koroškim je bilo devetnajst tavžent in štir sto šolarjev v 253 vsakdanjih šolah; razun teh pa osemtavžent in šest sto šolarjev v 226 ponavljavnih šolah.

Na Kranjskim pa osemtavžent in štir sto šolarjev v 93 vsakdanjih šolah, in tri tavžent in dve sto v 170 nedeljskih šolah.

Primérno število vsakdanjih šol k številu duš ali prebivavcov teh deželá, pride v

Celovski kresii 1 šola na 1488 duš, z nedeljsk. šol. vred pa le na	793
Belaški „ „ „ „ 940 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	492
Ljubljanski „ „ „ „ 4558 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	1777
Novomeški „ „ „ „ 4872 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	1781
Postojnski „ „ „ „ 5244 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	2622

Če tedaj vse otroke teh kresij skupej štejemo, ki so za šole godni bili, in jih k tem primerimo, ki v šolo hodijo, zagledamo žalostni prikazik, de jih je

v Celovski kresii osem tavžent,
v Belaški „ štirtavžent in sto,
v Ljubljanski „ dva in dvajset tavžent,
v Novomeški „ sedem in dvajset tavžent in sedem sto,

v Postojnski „ štirnajst tavžent in šest sto brez vsiga šolskiga podučanja ostalo; tedaj na Koroškim in Kranjskim skupej 78,400 to je: osem in sedemdeset tavžent in štir sto otrok zapušenihi bilo.

Na Kranjskim se sicer ta grozovitna napačnost z tem enmalo pomanjša, de je razun gori imenovanih šol še nekaj nedeljskih prvih šol, v ktere jih hodi v Ljubljanski kresii okoli 1700, v Novomeški okoli 3400 in v Postojnski okoli 800 šolarjev. Pri vsim tem je pa vunder število zapušenihi otrok na Kranjskim tako grozno veliko, de se Bogu usmili.

Koroška dežela, posebno Belaška kresija, se je pa, kakor se iz tega sestavka vidi, v šolstvu veliko bolj vzdignila in ne potrebuje ravno take silne pomoči, kakor Kranj, bližno primorje in Dalmacija, v kterih je ljudskih šol také po-

treba, kakor bolnemu človeku zdravil. Tisti, ki se napravi ljudskih šol po deželi še dan današnji zoperstavljajo, še gotovo tega niso vedili, kar smo jim tukaj očitno razložili; grôza in sramôta jih mora obiti, ki bodo ta resničen dokazik brali, če le niso divjaške rodovine; vsak rodoljuben domorodec pa bo sklenil, kolikor bo le mogoče, pripomoči, de bi se več ljudskih šol po deželi napravilo.

(Dalje sledi.)

Kruh is krompirjeve moke na Dolenškim.

Neki malnar je is Dolenškiga fvojimu sinu v Ljubljano 31. dan pretezheniga meza hlepzhik kruha is krompirjeve moke s naslednim dopisam poslal:

„Sdej ti pa mati majhen hlepzhik *) is krompirjeve moke narejeniga kruha sa pokuhnjo pohlje; ona je krompir na drobne kerhlizhke sresala, oprala, pofuhila in potlej smlela; druge moke ni vmeš nizeh perfhlo, koker kar jo je od kvafu, to je sa eno shlizo. Ravno ta teden je froviga krompirja sribala na kruhnjim ribeshnu in le nekaj malo druge moke sraven dala in prav dobre fhtrukle naredila. Še bošta she pomenila, kadar domú pridefh i. t. d.“

Maškare.

Ne mislite, ljubeznivi bravci, de zató, kér je pust odšel in post nastopil, so tudi maškare zginele. Tukaj vam nekoliko zgledov pokažem, iz kterih boste vidili, de se maškare skozi celo leto med nami okoli vlačijo.

Človek, kteri vsaki dan v cerkev gre, moli, se posti, in se také pravičniga kristjana dela, pa svojimu prijatlu, tudi nar bolj poštenimu, v nesreči od sto posojenih goldinarjev na leto 10 goldinarjev ali pa še več obresta (čimža) terja; kaj družiga nosi, kakor maškaro (larvo) na obrazi?

Prijatelj, kteri se nam v sreči prilizuje, v dnevih nesreče pa nas ne pozná, nosi maškaro na obrazi.

Štacunar, ki se, ko svoje blago prodaja, per duši in poštenji roti, de je boljši robe ni, in de jo samo iz posebne prijaznosti za ta denar da, ki njega košta, vender se pa kupec kmalo pripriča, de je slabo robo kupil in drago plačal, kaj družiga nosi, kakor maškaro na obrazi?

Šnubač, ki, ko se ženi, Bog vé kaj vse ima, in zlate hribe obeta, kteriga pa mora zaročnica že prvo leto s tem rediti, kar je seboj pernesla, kaj on družiga nosi, kakor maškaro na obrazi?

Mladenec, ki ljubljenci z persego poterjuje, de je ona nar lepši in nar boljši stvar na svetu, in ravno to tudi drugi govori, in vsaki, ktero naleti; kaj nosi on družiga, kakor maškaro na obrazi?

Deklica, ki enimu mladenču roko po povelju staršev podá, drugimu pa serce obeta in daje; kaj družiga nosi, kakor maškaro na obrazi?

Ondi gre gospa, de jo vse gleda, košata, kakor pav, od glave do nog v židani obleki, mislil bi človek, de je nar manj kaka grafinja, pa je le žena prostiga šivarja (žnidarja); kaj družiga ta nosi kakor maškaro na obrazi?

Glejte, kakó potuhnjen gre, de se komaj okoli

*) Od tega hlepzhika smo tudi mi en kofzhik sa pokuhnjo dobili, in po pravizi moramo rezhi, de je prav dober kruh bil. Tudi vezh drugim gospodam in gospem smo ga pokufti dali, in vti so se zhes njegov dober pokuf (shmah) sazhudili. Škorja je bila také dobro sapezhena, de je jo bilo veselje viditi. S veseljem tedaj to fkuhnjo tukaj osnamimo, in she enkrat nafhe bravez poduka opomnimo, ki so ga Novize v 9. listu lanfkiga tezhaja od krompirjeve moke rasglafile. Velika dobrota sa veliko ljudi bo gotovo kruh is krompirja. Vrednifstvo.

sebe pogledati upa, ljudje pa vender več njegovih spotikljejev vedo, kaj družiga ta nosi, kakor maskaro na obrazi?

Dohtar pravice, ki pravdo dobiti se rotí, ako ravno dobro vé, de bo zgubljena, samo zato de si on svojo mavho polni, kaj družiga nosi, kakor maskaro na obrazi?

Zdravniki, ki ubožniga bolnika tudi v nevarni bolezni le poredkoma obiskujejo, h bogatimu pa pri majhni bolezni po trikrat na dan letajo, kar pa, kakor pravijo, le iz gole skerbi in samiga vsmiljenja storijo; kaj nosijo družiga, kakor kazni (strafinge) vredno maskaro na obrazi?

Rodoljub Slovenec, ki želi za taciga spoznan in časten biti, otroci doma pa v domačimu jeziku še „Bog pomagaj“ ne znajo reči, še manj pa v domačimu jeziku gladko govoriti; kaj družiga taki nosi, kakor maskaro na obrazi?

Žilo šlata, jezik gleda, trebuh otipluje, in zdravila delí, pa vender se nikoli težke zdraviteljske umetnosti učil ni; kaj taki družiga nosi, kakor maskaro po celim obrazi?

Od takih maskar bi še jez dosti govoriti zamogel, pa boječi se, de bi tudi meni kdo kake maskare na nos ne navlekel, pri tem malim ostanem in želim, de bi, kakor je pust z svojimi pustnimi šemami zbežal, tudi te maskare zginile. Janus.

Dopis iz Dunaja.

5. Svecana 1844.

Vaše „Novice“ tudi nam Slavjanam na Dunaju prav zlo dopadejo in jih zares vsak teden komej pričakujemo. Geringerjova kavarija jih je za nas naročila, kamur jih z veliko radostjo hodimo brat. Pa ne samo mi Slovenci imamo veselje nad njimi, ampak tudi drugi Slavjani in posebno Čehi jih radi prebirajo. To smo Vam že dolgo hotli oznaniti, de bi vedili, de imaste tudi na Dunaju prijatlov dovolj. — Pepelnica je sicer pust z svojimi veseljami že odgnala, vunder Vam moram v njegovi spomin neke besede pisati. Pravo in serčno veselje je le tamkej, kjer se dobri prijatli snidejo in to veselje je tolikanj večí, če prijatelj prijatla v ptujšini najde. Tako veselico so Slavjani na Dunaju tudi letas 20. Prosenca obhajali, ko so v nar imenitnišimu rajišu Jožefoviga predmestja krasni ples napravili, kjer jih je bilo okoli 500 visokiga stanu in slavniga imena zbranih. Prav židane volje smo bili do jutra in plesali razne plese slavyjanskih narodov, med kterimi jih smo je veliko že pot po celim izobraženim svetu našlo. Prehitro nam je noč prešla, ki nam je toliko nedolžniga veselja prinesla. „Že velja, kamur serce pelja“, je star slovenski pregovor, z kterim vse naše domorodce pozdravimo. Z Bogam. K.

Bahač bedakam pripoveduje.

(Resnična prigodba.)

Kmetje neke soseske, ne na Kinezkim ampak veliko bližej, so se zoper svojo gosposko vperli in ji niso hotli po nobeni ceni tlake več opravljati. Ker je pa gosposka svojo staro pravico terjala in ker se je tem protivnikom druga péla, kakor so od konca mislili, so sklenili, nekiga moža iz svoje soseske clo h cesarju poslati, de bi se pri njemu z mogočno besedo zoper to pritožil. Kmalo so ga našli taciga velikoustneža po svoji volji, kterimu so za popotnico mošno napolnili. Poslanik se je urno na pot podal, in ko je neke tedne potem zopet domu prišel, smo

ga slišali, v gostivnici svojim sosedom bahaje to le pripovedovati: „Prav dobro sim jo opravil; cesar so me prav prijazno sprejeli in me z poličam nar boljšiga vina gostili; cesarica mi je pa s pečenim merzlim zajcam postregla, ki ga je iz neke omarice vzela, kamor nar boljši jedila spravlja.“ To pripovedaje so ga bedaki z odpertimi ustmi in debelimi očmi poslušali; nekaj bolj pametnih pa se je posmechovalo, ker se jim je zdelo, de je vse, kar je govoril, le laž in bedasto bahanje. — Zdaj dolžno tlako mirno opravljajo in oči so se jim odperle, de jih je ta poslanik le za nos vodil in za marsikteri goldinarček osleparil.

Domača povest.

25. dan pretečeniga mesca zjutro zgodaj se je bila začela glasiti po nekim mestu na Dolenskim strašna beseda „ogenj, ogenj!“ in zvonov glas je, ko bi z očesam trenil, vse prebivavce tega mesta na noge spravil, kteri so od straha in spanja omamljeni proti gorištvu leteli. K veliki sreči ni ne hiša, ne drugo poslopje gorelo, ampak neki nemarni mestnik je blizo hiš nad mestam zaklaniga prešiča smodil.

Hvala Bogu, de je per samim strahu ostalo. Mislim, de ni treba nevarnosti takiga ravnanja blizo hiš na dolgo in široko razlagovati, zatorej vam pridnim in skerbim mestnikom le priporočim, ki ste z svojimi v velikim dreni stoječimi, večidel lesenimi in sploh z deskami (šintelni) pokritimi hišami v vedni nevarnosti ognja, nikar več ne odlašajte pristopiti k družbi s. Florijana, in zavarovati svoje pohištva. Če vas potlej tudi nesreča ognja zadene, bo vunder kaj v roke vzeti, brez de se do verh glave v dolgove pokopate. Kar je nar boljšiga per ti družbi, je to, kar so vam že vlani „Novice“ na drobno razložile, de pogorelci precej po ognji polovico, in kmalo potlej, ko začnejo zidati, drugo polovico zavarovane vrednosti poškodovaniga poslopja plačano dobijo. Plačilo, ki ga je treba za to veliko dobroto vsako leto opraviti, je prav majhno, zlasti če se pomisli, de ti denarji tudi svojimu od ognja poškodovanimu bratu solzé suše. Dr. O...

Popravek.

V spisku: „Stari Teržič“ v 5. listu namest popolnoma vse zakrila, beri: razvaline popolnoma zakrila.

Znajdba vganjke v poprejšnjimu listu je:

Beseda v prvi verstici, z stevilkami naznamvana, se glasi: petica; v drugi: pripeti; v tretji: tica; v četrti: pet; v peti: tepec; v šesti: cipe.

Današnjimu listu je ofemnajsti del vino-réje priloshen.

Shitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	8. Svezhana.		3. Svezhana.	
	gold.	kr.	godl.	kr.
1 mernik Pphenize domazhe ..	1	20	1	26
1 » » banafhke ..	1	23	1	27
1 » Turfhize	—	57	1	2
1 » Šorfhize	—	—	1	3
1 » Rëshi	—	56	1	4
1 » Jezhmena	—	—	—	51
1 » Profä	—	55	1	4
1 » Ajde	—	45	—	48
1 » Ovfa	—	34	—	34